

مردم چه نوع کتابهایی با چه سطح علمی می‌خوانند؟

رسول جعفریان از اداره کتاب وزارت ارشاد خواست گزارش دقیقی از سطح علمی کتابهایی که منتشر و مطالعه می‌شود، ارائه دهند تا بدانیم از نظر علمی، چه تفاوتی در طی این چند دهه کرده ایم.

رسول جعفریان از اداره کتاب وزارت ارشاد خواست گزارش دقیقی از سطح علمی کتابهایی که منتشر و مطالعه می‌شود، ارائه دهند تا بدانیم از نظر علمی، چه تفاوتی در طی این چند دهه کرده ایم.

حجت الاسلام رسول جعفریان، رئیس کتابخانه مرکزی، مرکز اسناد و تأمین منابع علمی دانشگاه تهران در یادداشتی با طرح این سؤال که مردم چه نوع کتابهایی با چه سطح علمی می‌خوانند؟، به پاسخ آن پرداخته است:

تا به یاد داریم، در آمارهای کتابخوانی، از این بحث می‌شود که در روز چند ساعت مطالعه می‌کنیم؟ دست کم بنده کمتر شنیده‌ام در این باره بحث شود که چه نوع محتوایی و چه نوع کتابی می‌خوانیم؟ اینها دو مشکل هم‌عرض است که باید هر کدام سر جای خود مورد بررسی قرار گیرد.

این که کم مطالعه می‌کنیم، اهمیت خاص خود را دارد. آمارها پایین است؛ و دست کم نسبت به خواندن کتاب کاغذی، جامعه ما رشد چندانی طی چند دهه نداشته است. اما به نظرم سوال دوم، مهم‌تر است. ما چه کتابی می‌خوانیم؟ به چه نوع محتوایی علاقه مند هستیم؟ این سوال هم اساسی است. نفس این که مردم بخوانند، خوب است، اما نباید فکر کنیم این سوال بی‌اهمیت است که مردم چه چیزی را می‌خوانند.

برای این که بدانیم مردم چه محتوایی را می‌خوانند، باید سری به بازار کتاب زد، و کتابهایی عرضه شده در پیشخوان کتابفروشی‌ها را ملاحظه کرد. این مسأله از درصد فروش انواع کتابها در موضوعات متنوع هم معلوم است.

در یک مرحله، دسته بندی موضوعی کتابهایی است که چاپ و منتشر شده و فروخته می‌شود: کتابهای رمان و قصه، کتابهای تاریخ، آثار علمی، کتابهای کودک، کتابهای دینی، و همین‌طور موضوعات خاص‌تر. شناخت درصد نشر و فروش این آثار در طول چند دهه و به صورت تطبیقی، نهایت اهمیت را دارد. در میان کتابفروشی‌ها، برخی از آنها گرایش‌های خاص دارند. همین‌طور در محلات مختلف شهر یا شهرهای مختلف، این وضعیت ممکن است متفاوت باشد.

اما مسأله قدری از این بالاتر است. سطح نگارش این کتابها از نظر ارائه مطالب علمی در رشته و موضوع خود، چه اندازه است و تا کجا علمی است. آثار دینی فراوانی در جامعه منتشر می‌شود، اما سطح علمی آثار نشر شده و مطالعه شده، چه اندازه است؟ چه این آثار قدر روی موازین علمی نوشته می‌شود؟ مسلماً هر رشته علمی، دوره‌ای از نظر پیشرفت دارد و انتظار می‌رود کتابها طی چند دهه، از نظر سطح علمی، رشد داشته باشد.

برای مثال، بارها از انتشار فراوان کتابهای دینی زرد، شامل قصه‌ها و داستانها و کرامات عجیب و غریب و مانند اینها یاد می‌شود. این که در حوزه اخلاق، چه آثار درستی نوشته می‌شود؟ در مسائل کلامی و همین‌طور تاریخ دینی، کدام آثار دقیق در سی‌چهل سال اخیر منتشر شده است. اینها مهم است.

در باره پزشکی هم همین‌طور است. در حال حاضر، چه اندازه کتابهایی در حوزه طب سنتی منتشر می‌شود و مردم چه اندازه آثار پزشکی علمی روز را که به زبان علمی ساده نوشته می‌شود می‌خوانند؟ در باره نجوم یا ریاضیات همین‌طور. البته مراکز درسی را باید از این حیطة جدا کرد. به نظر می‌رسد، سطح دانش آثاری که منتشر می‌شود هم باید مورد ارزیابی قرار گیرد.

به هر روی، در آمارهایی که ارائه می‌شود، به نظر می‌رسد، این مسأله هم اهمیت دارد که مردم ما بیشتر چه محتوایی را می‌خوانند و در چه سطحی از دانش عمومی از زاویه علمی بودن یا خیالاتی و وهمی بودن هستند.

به نظر می‌رسد، اداره کتاب وزارت ارشاد یا مراکز فرهنگی دیگر که به علم و دانش اهمیت می‌دهند، در این روزها که هم هفته علم است و هم هفته کتاب آغاز می‌شود، گزارش دقیقی از سطح علمی کتابهایی که منتشر و مطالعه می‌شود، ارائه دهند تا بدانیم از نظر علمی، چه تفاوتی در طی این چند دهه کرده ایم.